

MALTEPE 2 NO.LU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2024/28

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 8/5/2024 tarih ve 2024/486 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ	4
II. GENEL BİLGİLER.....	6
A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler.....	6
B. Kurum Personeli	6
C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler	7
III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	7
A. Fiziksel Koşullar.....	7
B. Yönetim ve Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri.....	10
C. Beslenme.....	12
D. Sağlık Hizmetleri.....	12
E. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri.....	14
F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler	15
G. Dış Dünya ile İletişim.....	16
IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	17
A. Değerlendirme	17
B. Tavsiyeler.....	17
1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler	17
2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler	19

- AIÖK / CPT** : Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
- BM** : Birleşmiş Milletler
- m²** : metrekare
- OPCAT** : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
- SEGBİS** : Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
- TIHEK** : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
- UÖM** : Ulusal Önleme Mekanizması
- UYAP** : Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *“Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK' in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 6-7/12/2023 tarihlerinde Maltepe 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ *habersiz* ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Üyesi ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ..., İnfaz ve Koruma Memuru ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... ile Psikolog ... yer almıştır.

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede ilk olarak TİHEK Heyeti tarafından; UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ardından İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. Mahpusların yerleşim planına ilişkin belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan mahpusların bulunduğu koğuşlar seçilerek buradaki mahpuslarla özel görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK ve UÖM hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş, gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı ve Heyet ile yaptıkları görüşmeler nedeniyle herhangi bir misillemeye veya olumsuz tutuma maruz kalmaları durumunda Kurumumuz ile iletişime geçmeleri hususları aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında ceza infaz kurumunda çalışan herhangi bir personel koğuşlarda bulunmamıştır. İncelemeler sırasında sağlık servisi, psiko-sosyal servis, kütüphane, atölyeler, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi ile açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Buradaki incelemelerin ardından ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş olup ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı kararı ve Başkanlık Makamının 4/12/2023 tarihli ve 29909 sayılı oluruna istinaden 6-7/12/2023 tarihlerinde Maltepe 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumunda özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. İstanbul ilinin Maltepe ilçesindeki Maltepe Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde yer alan Kurum 9/6/2008 tarihinde faaliyete geçmiştir.

10. Kurum, 29.483 metrekare (m²) alan üzerine 2 katlı olarak inşa edilmiştir.

B. Kurum Personeli

11. Kurumda, 30'u kadın ve 214'ü erkek olmak üzere toplam 244 personel görev yapmaktadır. Ünvan bazında personel sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜNVAN	SAYI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	5
Muhasebe Yetkilisi	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	13
İnfaz ve Koruma Memuru	194
Diş Hekimi	1
Psikolog	5
Sosyal Çalışmacı	1
Öğretmen	4
Sağlık Memuru	6
Bilgisayar İşletmeni	5
Teknisyen	2
Ambar Memuru	1
Memur	2
Hizmetli	1
TOPLAM	244

12. Kurumda görev yapan personelin, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ve Eğitim Merkezleri koordinatörlüğünde verilen hizmet içi eğitimleri düzenli olarak aldığı belirtilmiş olup alınan eğitimler arasında insan hakları, kişiler arası iletişim, işkence ve kötü muamele yasağına yönelik eğitimlerin bulunmadığı bilgisi edinilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

13. Kurumun kapasitesi 440 olup artırılmış kapasitesi ise 1760'tır. Ziyaret tarihinde Kurumda 1336'sı hükümlü, 130'u hükümsüzlü ve 722'si tutuklu olmak üzere toplam 2188 mahpus bulunmaktadır.

14. Kurumda bulunan mahpuslardan 5'i fiziksel engelli, 1'i zihinsel engelli olup, 152'si kronik rahatsızlığa sahiptir.

15. Ziyaret tarihinde Kurumda 52 suça sürüklenen çocuk bulunmakta, yabancı ve/veya kadın mahpus bulunmamaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

16. Kurum, A-B-C-D-E ve F blok olmak üzere 6 bloktan oluşmaktadır. D blokta yönetim ofisleri, ziyaret alanları ve eş görüş odaları yer almakta, diğer bloklarda ise mahpuslar kalmaktadır.

17. Kurumda; 4 açık görüş salonu, 45 kapalı görüşme kabini, 4 eş görüşme odası, 7 avukat görüşme odası, 2 doku hasarı ve travma önleyici oda³, 3 yakın gözlem odası, 1 psiko-sosyal servis görüşme odası, 6 ses ve görüntü bilişim sistemi (SEGBİS) odası, 6 eğitim dersliği, 4 iş atölyesi, 2 açık spor salonu ile kantin, revir, kütüphane, manevi rehberlik görüşme odası, konferans salonu, kapalı spor salonu, çamaşırhane ve berberhane bulunmaktadır.

18. Kurumda 28 kişilik 61 koğu; 5 kişilik 8 koğu ve 3 kişilik 4 koğu olmak üzere toplam 73 koğu bulunmaktadır.

19. Kurumda bulunan 28 kişilik koğuşlar 2 katlı olup içinde mahpusların barınması için toplam 7 oda bulunmaktadır. Koğuşların alt katında; ortak yaşam alanı, mutfak, havalandırma ile ikişer banyo ve tuvalet bulunmaktadır.

³ Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

20. Kurumda bulunan 5 ve 3 kişilik koğuşlar ise mutfak, havalandırma, banyo ve tuvaletin bulunduğu ortak yaşam alanına açılan 2 odadan oluşmaktadır.

21. Koğuşların içinde yer alan her bir odanın 12,45 m², havalandırmanın 65,19 m² ve ortak yaşam alanının 56,59 m² olduğu bilgisi paylaşılmıştır.

22. Kurumda hasta ve engelli mahpuslar için kullanılan ayrı bir koğuş bulunmamaktadır. Hasta ve engelli mahpusların kalmış olduğu koğuşların banyo ve tuvaletlerinde tutamaç bulunmaması sebebiyle erişilebilir olmadığı gözlemlenmiştir.

23. Kurumda suça sürüklenen çocukların 28 kişilik koğuşlarda kaldığı, bu koğuşlarda mevcudun ziyaret tarihinde en fazla 18 kişi olduğu gözlemlenmiştir. Bu koğuşların her birinin ortak alanında masa tenisi ekipmanları, satranç, görüntülü görüşme kabini, televizyon, masa ve sandalye bulunduğu görülmüştür. Suça sürüklenen çocukların kaldığı bir koğuşun hem banyo kapısında hem de tuvalet kapısında arıza olduğu görülmüş ve bu durum İdare ile paylaşılmıştır. Odaların genel itibarıyla temiz olduğu gözlemlenmiştir.

24. Suça sürüklenen çocukların kaldığı koğuşlar hariç olmak üzere, ziyaret edilen 28 kişilik koğuşlarda genellikle 40'dan fazla mahpusun kaldığı, bu koğuşlardaki odalar 4 kişilik olmasına rağmen en az 6 ve genellikle 7 kişinin aynı odada kaldığı gözlemlenmiştir. Ziyaret sırasında 28 kişilik koğuşların birinde 43 mahpusun kaldığı ve 13 mahpusun koğuşun ortak alanında yerde yattığı, bir başka koğuşta ise 45 mahpus kaldığı ve 15 mahpusun koğuşun ortak alanında yerde yattığı gözlemlenmiştir. Ayrıca, mahpuslara ait dolapların odalarda yer olmadığı için oda dışındaki koridorlara ve ortak alanlara yerleştirildiği, bu durumun da söz konusu alanları daha da daralttığı tespit edilmiştir.

25. Mahpuslara verilen yatakların eski ve yıpranmış olduğu hem Ziyaret Heyetince gözlemlenmiş hem de mahpuslar tarafından dile getirilmiştir. İdare tarafından bu hususun tespit edildiği ve yeni yatakların çocuk mahpuslardan başlanarak dağıtılmaya başlandığı, yeni yatak alımı yapıldıktan sonra yatakların yıpranmaları dikkate alınarak öncelendirilecek şekilde dağıtımın sürmesinin planlandığı ifade edilmiştir. İdarenin çocuk mahpuslara yeni yatak verildiği beyanı, ziyaret sırasında Heyet tarafından görülerek doğrulanmıştır.

26. İdare tarafından, koğuşların temizliğinin koğuşta barınan mahpuslarca ve Kurum kantininden aldıkları temizlik malzemeleri ile yapıldığı belirtilmiştir. Ziyaret sırasında koğuşlarda temizlik malzemeleri bulunduğu ve koğuşların genel itibarıyla temiz olduğu görülse de bir koğuşun yatakhane kısımlarında böcekler olduğu görülmüştür. Mahpuslar tarafından koğuşta bir ay önce ilaçlama yapıldığı ancak ilaçlamanın yalnızca ortak alanda yapıldığı, yatakların bulunduğu üst katın ilaçlanmadığı ifade edilmiştir.

27. Ziyaret sırasında bazı koğuşların duvarlarının yeni boyandığı bazılarının ise sıvalarının döküldüğü gözlemlenmiştir. İdare tarafından koğuşların boya ihtiyacının tespit edilip sistematik bir şekilde çalışmaların yapıldığı ifade edilmiştir.

28. Kurumda bulunan 3 eş görüş odasının doğal aydınlatma ve havalandırmaya sahip olduğu, içerisinde birer adet yatak, dolap, masa, sandalye, saç kurutma makinesi ve perde bulunduğu görülmüştür. Odaların genel itibarıyla temiz olduğu gözlemlenmiştir.

29. Kurumda bulunan 2 doku hasarı ve travma önleyici odanın⁴ yumuşak materyalden yapıldığı, yeterli doğal ışık aldığı, ancak odadaki yapay aydınlatmanın korunaklı bir camın arkasına gizlenmemiş bir floresanla sağlandığı ve kişinin bunu kendine zarar vermek için kullanabileceği, odanın köşesinde bir tuvaletin yer aldığı görülmüştür. Odalarda kameraların mevcut olduğu ve söz konusu kameraların tuvaletin bulunduğu alanı da görüntülediği belirlenmiştir.

30. Kurumda 362 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kamera sisteminin kayıt arşiv süresinin 90-130 gün aralığında olduğu, kamera görüntülerindeki yoğunluk ve harekete göre değişkenlik gösterdiği ifade edilmiştir. Kapalı spor salonunda, açık spor salonlarında, eğitim birimi dersliklerinde, tekstil atölyelerinde ve bazı koridorlarda kör noktalar bulunduğu tespit edilmiştir.

31. İdare tarafından Kurumda 24 saat temiz suya erişim imkânı bulunduğu ve hijyen koşullarının sağlanması için kota uygulamasının bulunmadığı ifade edilmiştir.

32. Ziyaret edilen bazı koğuşlarda mahpuslar tarafından sıcak suya her zaman ulaşılabildiği belirtilse de bazı koğuşlarda sıcak suya günde birkaç saat ulaşılabildiği ifade edilmiş, İdare tarafından da bu durum doğrulanmıştır.

33. Kurum çamaşırhanesinde 30 kilogram kapasiteli bir adet yıkama ve kurutma makinesi bulunduğu, kapasite fazlalığı nedeniyle çocuk mahpusların kıyafetlerinin makinede yıkanmasının öncelendiği ve sadece hasta mahpusların kıyafetlerinin makinede yıkatıldığı, diğer mahpusların ise kantinden aldıkları deterjanlar ile kıyafetlerini elde yıkadığı İdare tarafından ifade edilmiştir. Ziyaret sırasında girilen her koğuşta mahpusların kendi kıyafetlerini leğenlerin içinde elde yıkadığı ve koridorda asarak kuruttuğu gözlemlenmiştir. Mahpuslar tarafından çamaşır yıkamak için yeterli sıcak suyun bulunmaması, elde yıkama ile yeterince temizliğin sağlanmaması ve uyuz hastalığının yayılmasının önüne geçilememesi, çamaşırın koridorlarda kurutulmasının zaten kalabalık olan koğuşlarda havalandırmanın olumsuz

⁴ Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

etkilenmesi hususlarında şikâyette bulunmuş olup söz konusu hususlar Ziyaret Heyeti tarafından da teyit edilmiştir.

34. Kurumdaki bütün koğuşlarda havalandırma alanı bulunmaktadır. İdare tarafından havalandırma kapılarının sabah gün doğumuyla birlikte açıldığı ve gün batımına 2 saat kala kapatıldığı ifade edilmiştir. Tek kişilik koğuşlarda her 5 oda için bir havalandırma bahçesi bulunduğu ve odada kalan her mahpusun planlanan saate göre havalandırma bahçesine çıkartıldığı aktarılmıştır. Havalandırmaların kullanımına ilişkin mahpuslardan bir şikâyet alınmamıştır.

35. Kurumun ısıtılması, Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumu Isı Merkezi tarafından merkezi sistem ile sağlanmaktadır. Ziyaret edilen koğuşlarda genel olarak ısınma ile ilgili sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir. Bir mahpus tarafından ısınmakta zorluk çekildiği, bunun sebebinin kalabalıklaşma nedeniyle camları açık bırakmak zorunda kalmaları olduğu ifade edilmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

36. İdare tarafından; Kuruma gelen mahpusların sağlık raporları ve mahkeme evraklarına bakılarak kabul işlemleri tamamlandıktan sonra yanlarındaki eşyaların detaylı aramasının yapılarak tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir. Mahpusun ilk kabulünde, dışarıdan görülemeyeceği ve görüntü kaydeden bir cihazın bulunmadığı bir odada, kişiye önlük verilerek onur kırıcı ve rencide edici bir müdahalede bulunmaksızın önce üst kıyafetlerinin sonra alt kıyafetlerinin kontrolünün gerçekleştirildiği, üst arama tutanağını tutularak işlemlerin tamamlandığı ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından aramalar sırasındaki muamele konusunda bir şikâyet dile getirilmemiştir.

37. İdare, Kuruma yeni giriş yapmış mahpusların kabul işlemleri gerçekleştirildikten sonra geçici koğuşlara alındığı ve ardından barındırılacakları koğuşa yerleştirildikleri bilgisini vermiştir. Ziyaret edilen koğuşlarda mahpusların suç türleri dikkate alınarak yerleştirildiği ve hükümlüler ile tutukluların ayrı tutulduğu tespit edilmiştir.

38. Mahpusların sayımının, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik uyarınca kış aylarında ve akşam vakitlerinde koğuş ortak alanında, yaz aylarında ve sabah vakitlerinde ise koğuş havalandırmasında yapıldığı ifade edilmiştir. Bazı mahpuslar tarafından sayım için gelen infaz ve koruma memurlarının koğuş kapısını çok sert kapattığı ve bunun gürültüye sebep olduğu hususu şikâyet edilmiştir.

39. İdare tarafından, sabah sayımı ile beraber mahpusların yazdığı dilekçelerin teslim alındığı, tutanak altına alınarak ilgili yerlere iletildiği ve ilgili kurumlara gönderilen dilekçelerin çıkış numarasının dilekçe sahibine verildiği ifade edilmiştir. Aynı zamanda, mahpuslar tarafından kapalı zarf ile doğrudan Kurum müdürüne ulaştırılan dilekçeler olduğu ifade edilmiş ve müdür tarafından bu dilekçelerin düzenli olarak okunduğu Ziyaret Heyetine bildirilmiştir. Bir mahpus tarafından yakın zamanda kapalı zarfta ilettiği dilekçe hakkında Heyete bilgi verilmiş ve iletilen dilekçenin içeriğinden Kurum müdürünün haberdar olduğu anlaşılmıştır.

40. Kurumda şikâyet kutularının bulunduğu görülmüş, görüşme yapılan mahpuslar tarafından da şikâyet dilekçelerinin İdareye ulaştığı belirtilmiştir.

41. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, kendilerine karşı işkence ya da kötü muamele konusu olabilecek herhangi bir davranışta bulunulmadığı, genel olarak İdare ve Kurum personelinin kendilerine yönelik tutum ve davranışlarından memnun oldukları belirtilmiştir.

42. Kurumun Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik uyarınca, mahpusları ödüllerden faydalandığı görülmüş, Kurum tarafından son 1 yıl içerisinde verilen ödüller ve kaç kişinin bu ödüllerden yararlandığı bilgisine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

UYGULANAN ÖDÜL	YARARLANAN MAHPUS SAYISI
Eş ve aile görüşmesi	104
Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yaptırılması	59
Telefonla görüşme süresi ve sayısının artırılması	259
Haftalık ziyaret sürelerinin uzatılması	21
TOPLAM	443

43. İdare tarafından son 1 yıl içerisinde Kurumda görevli personel hakkında işkence ve kötü muamele iddiası içeren 16 şikâyetin Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden yapıldığı belirtilmiş, şikâyetler sonucunda 1 personel hakkında idari soruşturma yürütülerek personel hakkında disiplin cezası verilmesine yer olmadığına dair karar verildiği bilgisi verilmiştir.

C. Beslenme

44. Kurumda tüketilen yemekler, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iâşe bedeli göz önünde bulundurularak Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumunda gıda mühendisi gözetiminde hazırlanmaktadır. Kurum personeli ile mahpusların aynı yemeği tükettiği görölmüştür.

45. Görüşme yapılan bazı mahpuslar tarafından yemek kalitesinin, bazı mahpuslar tarafından da yemek miktarının yeterli olmadığı yönünde şikâyetler dile getirilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından, inceleme sırasında öğle yemeği Kurum personeliyle birlikte yenilmiş ve öğle yemeğinin lezzeti, kalitesi ve miktarı yeterli bulunmuştur.

46. İdare tarafından, özel beslenme ihtiyacı olan mahpusların uzman doktor ve diyetisyen tarafından onaylanan raporlarının Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumuna gönderildiği ve bu kişiler için ayrı yemek listelerinin oluşturulduğu ifade edilmiştir. İdare tarafından iletilen belgelerden; diyet yemek menüsü, çölyak yemek menüsü ve vegan yemek menüsü olmak üzere 3 ayrı özel yemek menüsü hazırlandığı görölmüş, her menünün diyetisyen önerisiyle ve gıda mühendisi onayıyla hazırlandığı anlaşılmıştır.

47. Kurumun su ihtiyacı belediye tarafından dağıtımı yapılan şebeke suyundan karşılanmaktadır. Suyun analizlerinin düzenli olarak yaptırıldığı görölmüş ve incelenen son 3 aya ilişkin su analiz raporlarından suyun içilebilir olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca içme suyunun mahpuslar tarafından kantinden satın alınarak da temin edilebildiği belirtilmiştir.

48. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar tarafından, kantinde ürün çeşitliliğinin az ve fiyatların yüksek olduğu ifade edilmiştir. Kurum içerisinde bulunan kantin Ziyaret Heyeti tarafından gezilmiş; ürünlerin son kullanma tarihleri, muhafaza koşulları ve satış fiyatları incelenmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından, Kurum kantininde gerçekleştirilen incelemede son kullanma tarihi geçmiş herhangi bir ürün bulunmadığı, ürünlerin saklama koşullarının uygun olduğu, fiyatlandırmanın piyasa koşullarına göre makul olduğu, ürün çeşitliliğinin genel olarak yeterli olduğu görölmüştür.

D. Sağlık Hizmetleri

49. Kurum sağlık servisinde genel muayene ve diş muayenesi hizmetleri verilmekte olup 2 hekim, 1 diş hekimi ve 10 personel çalışmaktadır. Diş hekiminin Kurumun kendi

personeli olduğu ve tam zamanlı olarak çalıştığı, hekimlerin ise görevlendirmeye Kurumda tam zamanlı olarak (hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında) çalıştığı bilgisi alınmıştır.

50. İdare tarafından günde ortalama 183 hastanın revire çıktığı, son bir ayda revire çıkmak isteyen 3512 hastadan 3400 hastanın revirde muayene olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından dilekçe vermeleri halinde hekimle kısa süre içinde görüşebildikleri ifade edilmiştir.

51. Ziyaret tarihinde Kurumda uyuz hastalığının yaygın olduğu anlaşılmış, ziyaret edilen koğuşlarda uyuz tedavisi yeni biten birçok mahpusla karşılaşılmıştır. Mahpuslar tarafından eski yatakların kullanılması, çamaşırların elde yıkanması ve kurutulması, koğuşların aşırı kalabalık olmasının bu hastalığın tedavisini zorlaştırdığı ifade edilmiştir. İdare tarafından uyuz hastalığı olan mahpusların çamaşırlarının önce hava almayacak şekilde bekletilip daha sonra yüksek ısıda yıkatıldığı, koğuşlarda uyuz taraması yapıldığı ve bir koğuşta uyuz rastlanması halinde tüm koğuşa tedavi uygulandığı belirtilmiştir. İdare tarafından 03/03/2023 tarihinde E ve F Bloкта bulunan tüm koğuşların hekim eşliğinde gezildiğine ve tespit edilen uyuz şüphelisi hastaların izole edilerek tedavisine başlandığına ilişkin tutanak Ziyaret Heyeti ile paylaşılmıştır.

52. Kurum hekimi tarafından yapılan değerlendirme üzerine hastaların acil polikliniğine sevk edildiği ve ihtiyaç halinde 112 Acil Çağrı Merkezi ile irtibat kurulduğu belirtilmiştir.

53. Kurum revirinde muayene kayıt defteri tutulduğu ve muayene bilgilerinin kişilerin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP)'a ve muayene kayıt defterine eksiksiz işlendiği tespit edilmiştir.

54. İdare ve kendileriyle görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından; kronik hastalıkları olan mahpuslar için planlanan tedavilerin aksatılmadan yerine getirildiği, kullanmaları gereken ilaçların Kurum tarafından sağlandığı ve tedavilerinin takibinin yapıldığı ifade edilmiştir.

55. Kurum ilaç biriminde 3 personel çalışmaktadır. Ziyaret sırasında, kontrollü uygulanması gereken ilaçlar ve aşuların revirde muhafaza edildiği görülmüştür. Kontrole tabi ilaçların tek tek ve imza karşılığında verildiği, diğer ilaçların doktorun belirlediği dozlarda imza karşılığında kutu olarak verildiği belirtilmiştir. Heyet tarafından, kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçların ayrı ve kilitli bir dolapta muhafaza edildiği gözlemlenmiştir. İlaçların düzenli takibinin yapılabilmesi adına devamlılığı olan ilaçların bitmesine yakın bir tarihte ilacın yeniden temin edilmesi gerektiğine ilişkin uyarı notu bırakıldığı görülmüştür.

56. Ziyaret Heyetinde yer alan hekim tarafından sağlık servisinde yapılan incelemede, serviste acil müdahale için gerekli teçhizatın bulunduğu ifade edilmiştir.

57. Kurumda görevli diş hekimi tarafından muayene, diş temizliği, diş çekimi ve dolgu işlemlerinin gerçekleştirildiği, daha kapsamlı tedaviler için mahpusların hastaneye sevk edildiği belirtilmiştir.

58. Ziyaret Heyeti tarafından sağlık servisinde yapılan incelemede servisin hijyen koşulları bakımından uygun olduğu gözlemlenmiş, ayrıca Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından diş tedavisinde kullanılan araç ve gereçlerin sterilizasyonunun uygun bir şekilde yapıldığı değerlendirilmiştir.

59. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından hastane sevklerinde gecikmeler yaşanabildiği belirtilmiştir. Sevke ilişkin şikâyette bulunan mahpusların sağlık dosyaları incelendiğinde hastaneden randevu alındığı, hastane yoğunluğu sebebiyle randevuların 15 gün kadar sonrasına verildiği görülmüştür. Sevkler ile randevular arasındaki bu sürenin Ziyaret Heyetindeki hekim tarafından olağan olduğu değerlendirilmiştir.

E. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

60. Psiko-sosyal yardım servisinde 1 sosyal çalışmacı, 5 psikolog ve 1 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Söz konusu görevliler hafta içi mesai saatleri içerisinde hizmet vermektedir. Psiko-sosyal serviste 1 görüşme odası mevcut olup bireysel görüşmelerin burada yapıldığı bilgisi verilmiştir.

61. Psiko-sosyal servis tarafından, Kuruma yeni gelen mahpuslarla ihtiyaç ve risklerinin belirlenebilmesi amacıyla bireyselleştirilmiş iyileştirme sistemi kapsamında 3 iş günü içinde görüşme gerçekleştirilerek mahpuslara ilişkin araştırma değerlendirme formu (ARDEF) doldurulduğu ve böylece kişilerin genel bilgileri, varsa daha önce yaşadıkları psikolojik rahatsızlıklar, gördükleri tedaviler ve madde bağımlılığı durumu gibi bilgilerin elde edildiği; ortaya çıkan risk ve ihtiyaç durumu doğrultusunda gerekli görülmesi halinde bireysel görüşmeler ve grup çalışmaları gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. Psiko-sosyal servis tarafından haftada yaklaşık olarak 160 mahpus ile bireysel görüşme yapıldığı belirtilmiştir.

62. Kurumda uyum sorunu yaşayan, kendine zarar verme riski olan veya farklı bir özel durumu bulunan (madde bağımlılığı, intihar riski vb.) mahpusların takip altında tutulduğu, bu kişilerle hem resen hem de dilekçelerine istinaden görüşülerek psiko-sosyal servis raporu hazırlandığı ve gerekli görülen durumlarda mahpusların aileleri ile ihtiyaçları doğrultusunda görüşmeler gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

63. İdare tarafından Kurumda barınan suçta sürüklenen çocukların koşullarının psikologlar tarafından belirli aralıklarla ziyaret edildiği ve koşullardaki durumun gözlemlenip çocukların ihtiyaçları hakkında ilgili birimlerle iletişime geçildiği bilgisi verilmiştir. Suçta sürüklenen çocukların kaldığı koşullarda gerçekleştirilen görüşmelerde bu bilgi teyit edilmiştir.

64. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından psikolog ile görüşme taleplerinin gecikme olmaksızın karşılandığı ifade edilmiştir.

65. Kurumda maddi durumu yeterli olmayan mahpusların kıyafet ihtiyacını karşılamak üzere sosyal market bulunduğu görülmüştür.

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler

66. Kurum eğitim ve öğretim servisi bünyesinde eğitim-öğretim bürosu, manevi rehberlik bürosu ve kütüphane bürosu mevcut olup bu serviste 4 öğretmen, 2 vaiz, 3 din görevlisi ile 3 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 12 personel görev yapmaktadır.

67. Kurumda yaygın eğitim kapsamında 332 mahpusun eğitimlerine devam ettiği bilgisi alınmıştır. Kurumda okuma yazma kursu verildiği ve kursa devam eden 24 mahpus olduğu İdare tarafından belirtilmiştir.

68. Yaygın öğrenime devam eden mahpusların ders materyallerinin temin edildiği ve sınav takvimlerinin takip edilerek kendilerine bildirildiği İdare tarafından belirtilmiştir.

69. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından ders ve sınav takibine ilişkin ve ders materyallerine erişim konusunda genel olarak bir sıkıntı yaşanmadığı, koşullarda bulundukları ders kitaplarının sayısında sınırlama olmadığı ifade edilmiştir.

70. Ziyaret tarihinde Kurumda sosyal kültürel faaliyetler kapsamında devam eden kurs olmadığı görülmüştür. Kurum tarafından, 2023 yılında dilekçe başvuru yöntemleri kursu ve grup iletişimi kursu açıldığı; dilekçe başvuru yöntemleri kursuna 79 mahpusun ve grup iletişimi kursuna 12 mahpusun katıldığı bilgisi verilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından sosyal kültürel faaliyetlerin yeterli olmadığı ifade edilmiş ve faaliyetler düzenlenmesi talep edilmiştir. Ziyaret sonrasında, ziyareti takip eden bir ay içinde suçta sürüklenen çocuklara, kapalı spor salonunun 4 defa kullanılarak fiziksel aktivite yaptırıldığına ve sinema salonunda müzik dinletisi yapıldığına dair belgeler İdare tarafından paylaşılmıştır.

71. Kurum kütüphanesinde 1 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. İdare tarafından Ziyaret Heyeti ile paylaşılan kitap listesinde toplam 6742 kitap olduğu görülmüştür. Ayrıca mahpusların dilekçe ile talepte bulunmaları halinde 3 farklı Halk Kütüphanesinde bulunan kitaplardan da faydalanabildikleri öğrenilmiştir. Kurum tarafından, 2023 yılı içerisinde

ziyaret tarihine kadar Kurum kütüphanesinden 2311, Halk kütüphanesinden 732 mahpusun faydalandığı bilgisi verilmiştir. İdare tarafından mahpuslarca seçilen kitapların 15 günde bir dağıtımının yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

72. İdare tarafından, mahpusların yanlarında bulundurabilecekleri kitap sayısının dini yayınlar ve ders kitapları hariç 10 kitapla sınırlı olduğu belirtilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından kitap kotasına ilişkin bir şikâyet iletilmemiştir.

73. İdare tarafından, Kurumda bulunan mahpuslara gazetelerin talebe göre günlük olarak verildiği, Kurumdaki mahpusların dergi talebi olmadığı bilgisi paylaşılmıştır.

74. Kurumda Kuran kursu ve hafızlık çalışmalarının yıl içinde talep doğrultusunda yapıldığı ifade edilmiştir.

75. Kurumda 2 açık spor salonu ve 1 kapalı spor salonu bulunmaktadır. Her koğuşun haftada bir defa 1 saat açık veya kapalı spor salonundan faydalandırıldığı İdare tarafından belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından da açık veya kapalı spor salonlarını haftada bir defa kullandıkları ifade edilmiştir.

76. Kurumda işyurdu bünyesinde faaliyet gösteren terzi atölyesi ve özel sektör ile iş birliği kapsamında faaliyet gösteren 4 ayrı tekstil atölyesi bulunmaktadır. Terzi atölyesinde 57 mahpus ile 2 infaz ve koruma memuru, tekstil atölyelerinde 140 mahpus ile 4 infaz ve koruma memuru çalışmakta olup çalışma saatlerinin 08.30-17.00 olduğu öğrenilmiştir. Ziyaret sırasında çalışan mahpusların maske kullandığı gözlemlenmiştir. Mahpuslar tarafından iş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldıkları, ücretlerinin düzenli yattığı ve maske temini konusunda sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim

77. Kurumda 2 adet 24 kişilik ve 2 adet 27 kişilik olmak üzere toplam 4 açık görüş salonu bulunmaktadır. Açık görüş salonlarının ferah ve temiz olduğu gözlemlenmiştir

78. Kurumda kapalı görüş alanında bulunan 45 kapalı görüşme kabini her birinde ziyaretçi ile mahpusun bulunduğu alanın korunaklı camlarla birbirinden ayrıldığı ve alanın temiz olduğu görülmüştür.

79. Kurumda kalan mahpusların ayda bir defa açık görüş ve haftada bir defa kapalı görüş olmak üzere ziyaret edilme haklarını kullandıkları; açık görüş ve kapalı görüş sürelerinin yetişkin mahpuslar için 40 dakika, suça sürüklenen çocuklar için 1 saat 15 dakika olduğu İdare tarafından belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından bu hususlara dair iletilen herhangi bir şikâyet olmamıştır.

80. Kurumda toplam 10 ankesörlü telefon ve 65 görüntülü görüşme cihazı bulunmaktadır.

81. Koğuşlarda bulunan televizyonlarda; film, müzik, belgesel ve haber kanalları dâhil olmak üzere toplam 41 kanal olduğu anlaşılmıştır. Suça sürüklenen çocukların kaldığı bir koğuşta televizyonun bozuk olduğu görülmüş ve bu durum İdare ile paylaşılmıştır.

82. Kurumda 7 avukat görüş odası bulunduğu, odaların içerisinin dışardan görülebilecek şekilde cam bölmelerle ayrıldığı ve odaların ses geçirmediği gözlemlenmiştir.

83. Kurumda 6 adet SEGBİS odası bulunduğu, cihazların aktif olduğu gözlemlenmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

84. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

85. Merkezde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına “insan hakları”, “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” ile “BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)” dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi önleme, inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,⁵

⁵ Personel ve mahpuslar arasında olumlu bir iletişim kurulmasında personelin almış olduğu veya almadığı eğitim ile bu eğitimin kalitesi ve çeşitliliği de belirleyici faktörlerdir. “Özgürlüğünden mahrum bırakılmış bir kişinin kötü muamele görmesinin engellenmesinde en iyi teminat, hiç şüphesiz, doğru eğitilmiş bir polis veya cezaevi yetkilisidir. Nitelikli görevliler, kötü muameleye başvurmaksızın görevlerini başarı ile yerine getirebilecekler ve gözaltındaki kişiler ve tutuklularla ilgili temel önlemlere saygı göstereceklerdir.” CPT Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 59.

86. Hasta ve/veya engelli mahpusların yerleştirildiği koğuşların günlük yaşamı kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi, tuvaletlerin ve banyoların erişilebilir hale getirilmesi⁶,

87. Suça sürüklenen çocukların kaldığı koğuşların arızalı banyo ve tuvalet kapılarının onarılması,

88. Koğuşlarda mahpusların yer yataklarında yatmaları sorununun çözülmesi için mahpuslara karyola/ranza temin edilmesi,

89. Yatakları eskiyen/yıpranan her mahpusa yeni bir yatak verilmesi⁷,

90. Böcek sorunu bulunan koğuşta sistemli ve düzenli olarak ilaçlama yapılması,

91. Boya ihtiyacı bulunan koğuşların/odaların tadilatının en kısa sürede tamamlanması,

92. Doku hasarı ve travma önleyici odalardaki floresan lambaların kişinin kendisine zarar vermesini önleyecek şekilde bir koruma mekanizmasının arkasına gizlenmesi,

93. Doku hasarı ve travma önleyici odalarda mahremiyetin sağlanması amacıyla kameraların tuvaletin bulunduğu alanı görmeyecek şekilde konumlandırılması veya görüntünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması,

94. Hem personel tarafından kötü muameleye maruz kalma ihtimali bulunan mahpusları, hem de fiziksel olarak kötü muamele yaptıkları veya psikolojik baskı uyguladıkları yönünde haksız suçlamalara maruz kalma ihtimali bulunan personeli bu risklerden koruyacak şekilde; suistimallerin önlenmesi ve belgelendirilebilirliğin sağlanması açısından Kurumda bulunan kör noktalara kamera yerleştirilmesi,

95. Özellikle Kurumdaki aşırı kalabalıklaşma, koğuşlarda sıklıkla görülen uyuz salgını ve çamaşırların elde yıkanması zorunluluğu göz önünde bulundurulduğunda koğuşlara sıcak suyun verilme süresinin artırılması,

96. Tüm mahpuslar faydalanabilecek şekilde çamaşırhanedeki makine sayısının artırılması,

97. Koğuşlara sayım için girildiğinde personel tarafından koğuş kapısının çok gürültülü olmayacak şekilde açılıp kapatılmasına özen gösterilmesi,

98. Kurumda yaygın olduğu görülen uyuz salgınına ve diğer bulaşıcı hastalıklara karşı gerekli önlemlerin alınması ve düzenli sağlık taramalarının yapılması,

⁶ Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 13: “*Hapishane idareleri fiziksel, zihinsel ya da diğer engelleri olan mahpusların hapishane yaşamına eşitlik temelinde tam ve etkili bir şekilde erişimini sağlayacak makul barınma koşullarını, tam olarak sağlar ve o koşullarda düzenlemeler yapar.*”

⁷ Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 21: “*Her mahpusa, yerel ve ulusal standartlara uygun olan ve verildiği anda temiz bulunan, iyi korunan ve temizliğin sağlanmasına yetecek sıklıkta değiştirilen tek kişilik ve yeterli büyüklükte bir yatak sağlanır.*”

99. Sosyal ve kültürel faaliyetlerin sayısının ve çeşitliliğinin artırılması⁸,

100. Suça sürüklenen çocukların kaldığı koğuştaki bozuk televizyonun tamir edilmesi,

hususları tavsiye edilmektedir.

2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

101. Kurumda artırılmış kapasitenin dahi üzerinde mahpus bulunduğu ve bu durum Kurumdaki pek çok sorunun/eksikliğin temel sebebini oluşturduğundan, kalabalıklaşma sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması, bu kapsamda Kurumdaki nakil taleplerinin tekrar değerlendirilmesi,⁹

hususunu tavsiye edilmektedir.

⁸ Birleşmiş Milletler, Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 105: “Mahpusların ruhsal ve fiziksel sağlıkları için her kurumda eğlendirici ve kültürel faaliyetler düzenlenir.”

⁹ CPT, 2'nci Genel Rapor, Inf (92)3, para. 46: “Aşırı kalabalık, CPT'nin görev alanını doğrudan ilgilendiren bir olumsuz yönde etkilenecektir; söz konusu tesisdeki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca cezaevindeki veya cezaevinin bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, fiziksel açıdan insanlık dışı veya aşağılayıcı düzeye gelebilir.”; para.50: “CPT, bir kurumda aşırı kalabalık, zayıf bir faaliyet programı ve yetersiz tuvalet/yıkama imkânını bir arada gördüğünde özellikle endişelenmektedir. Bu tür şartların bir araya gelmesi mahkûmlara çok zarar verebilir.”